

Jordbruksøkonomien i Rogaland og Agder 2018 – utvikling og driftsresultat

Hovudtendens

- **Tørke påverka resultatet for mange produsentar**
- **Fall i nettoinvesteringane, nedgang i jordbruksinntekta på Jæren og auke i Agder og Rogaland andre bygder**

Jordbruksinntekta til jærnbøndene gjekk ned med 27 prosent frå 2017 til 2018. I gjennomsnitt vart jordbruksinntekta til bøndene på Jæren 270 200 kroner per årsverk i 2018. I resten av Rogaland og Agder¹ gjekk jordbruksinntekta opp med 11 prosent, til 297 900 kroner.

Nettoinvesteringane var i gjennomsnitt 145 900 kroner for bruk på Jæren i 2018, 55 800 kroner i Agder og Rogaland andre bygder og 203 100 kroner i gjennomsnitt for landet. Dei siste fem åra (2014-2018), og målt i 2018-kroner, har nettoinvesteringane i gjennomsnitt vore 167 000 kroner på Jæren, 226 800 kroner i Agder og Rogaland andre bygder og 153 500 kroner i landet.

Langvarig tørke påverka avlingane for mange bønder i 2018. Særleg galdt dette i Agder. Tørken påverka også resultatet i Rogaland med lågare grovfôravlingar og auka kostnader til fôrkjøp. Det var store utbetalingar av erstatningar i 2018, og dette slo ulikt ut for produsentane.

Utmåling av erstatning ved avlingssvikt for føretak med husdyr tek utgangspunkt i normavling per dekar i kommunen, blir avkorta med eigenrisiko tilsvarande 30 prosent og deretter blir avling i skadeåret trekt frå.

Tørken kan også påverke resultatet i seinare år ved at ekstra fôrkjøp kan komme i året etter, og nedslakting av buskap kan påverke framtidig produksjongrunnlag.

Jæren

Nedgang i jordbruksinntekta på **mjølkeproduksjonsbruka** fortsette i 2018 og vart redusert med 20 prosent samanlikna med året før, til i gjennomsnitt 264 700 kroner per årsverk. To dårlege avlingsår, først eit svært fuktig år i 2017 og deretter eit tørt år 2018, kan vere ein viktig årsak til nedgangen i resultatet for mjølkeproduksjon på Jæren.

I gjennomsnitt hadde bruka i denne gruppa 33,6 årskyr, ein nedgang på 0,9 årskyr frå 2017. Omsett mjølk gjekk opp med 2 prosent til 229 270 liter. Omsett storfekjøtt gjekk opp med 3 prosent frå 2017 til 2018, til 8,3 tonn. Arbeidsinnsatsen gjekk ned med 5 prosent frå 2017 og var på 1,8 årsverk.

Produksjonsinntektene gjekk ned med 1 prosent. Mjølkeprisen auka med 0,05 kroner per liter for mjølkebruka på Jæren, og var i gjennomsnitt 5,84 kroner, medan prisen på storfekjøtt gjekk ned med 0,28 kroner per kg for kukjøtt og 3,61 kroner per kg for anna storfekjøtt. Dei variable kostnadene auka med 8 prosent, medan dei faste kostnadene inkl. avskrivningar auka med 4 prosent.

¹ I driftsgranskingane er jordbruket i Rogaland og Agder delt inn i to regionar; «Jæren» og «Agder og Rogaland andre bygder».

Nettoinvesteringa i 2018 låg på 315 400 kroner i gjennomsnitt per bruk. Det vart investert mest i mjølkekvote. Den langsiktige gjelda var på 4,3 millionar kroner, ein auke på 3 prosent. Rentekostnaden var om lag uendra frå 2017 til 2018.

Bruka med mjølkeproduksjon kombinert med svinehald på Jæren har hatt auke i jordbruksinntekta dei siste åra, men frå 2017 til 2018 fall jordbruksinntekta kraftig, med 44 prosent til 335 000 kroner per årsverk. Inntektsfall frå storfekjøtt og frå svinehaldet har saman med auka kostnader til kjøp av grovfôr, påverka resultatet for bruk med mjølkeproduksjon kombinert med svinehald på Jæren.

Prisane på mjølk fall med 0,04 kroner per liter, medan pris på storfekjøtt frå okse og kvige gjekk opp med 2,01 kroner per kg og pris på kukjøtt fall med 1,65 kroner per kg. For slaktegris gjekk prisen ned med 1,02 kroner per kg, og smågrisprisen gjekk ned med 58 kroner per seld smågris.

Årskutalet auka med 3,4 årskyr til 51,5 årskyr. Ytinga var på omtrent same nivå som året før og på 8 206 liter per årsku i 2018. Det vart omsett 7 prosent meir mjølk frå 2017 til 2018, i gjennomsnitt 380 700 liter mjølk. Det vart omsett 1,2 tonn mindre storfekjøtt inkludert kukjøtt i 2018 enn i 2017, i gjennomsnitt 13,2 tonn. Det vart omsett 66,1 tonn slaktegris i 2018 og selt 629 smågris. Samanlikna med året før var dette ein nedgang på høvesvis 6 og 13 prosent. Arbeidsinnsatsen gjekk ned med 2 prosent, og var på 2,3 prosent i 2018.

Nettoinvesteringane på desse bruka var i gjennomsnitt 168 900 kroner i 2018. Til samanlikning var nettoinvesteringane året før, i 2017, på 358 600 kroner. Gjelda gjekk ned med om lag 0,6 millionar kroner til 9,1 millionar kroner.

Det er få bruk i denne gruppa med berre 13 bruk i 2018. Endringar på enkeltbruk kan gje store utslag for gruppa.

Av dei samla inntektene til familien på Jæren, utgjorde driftsoverskotet frå jordbruket 45,8 prosent i 2018, 8,5 prosentpoeng mindre enn i 2017. Tilleggsnæringar utgjorde 9 prosent, og lønsinntekt 40 prosent. Resten av inntekta er skogbruk, anna næringsinntekt utanom bruket, pensjonar og kapitalinntekter.

Samla gjeld auka med 208 600 kroner frå 2017 og var på 5,8 millionar kroner per bruk i 2018 på Jæren. Rentekostnaden gjekk opp med 11 000 kroner til 176 000 kroner.

Maksimalt jordbruksfrådrag har vore 166 400 kroner sidan 2012. Tek ein omsyn til inntektsverknad av jordbruksfrådraget, vert den skattekorrigerte jordbruksinntekta for bruka frå Jæren 299 100 kroner per årsverk. Inntektsverknaden av jordbruksfrådraget utgjorde 28 600 per årsverk på Jæren. Det er ikkje teke omsyn til inntektsverknaden av jordbruksfrådraget i dei andre resultatmåla frå driftsgranskingane.

Agder og Rogaland utanom Jæren

For mjølkeprodusentane i Agder og Rogaland utanom Jæren, auka produksjonsinntektene med 13 prosent og kostnadane auka med 20 prosent. Dette ga eit fall i jordbruksinntekta på 7 prosent samanlikna med året før. I gjennomsnitt vart jordbruksinntekta 307 000 kroner per årsverk i 2018. Årskutalet auka med 1,7 til 27,9 årskyr. Ytinga per årsku var 7 600 kg og omsett mjølk auka med 9 prosent til 192 200 liter. Mjølkeprisen var omtrent uendra, 5,67 kroner per liter i 2018. Produksjon av storfekjøtt var omtrent uendra på 6,3 tonn i 2018 og prisen på storfekjøtt (utanom ku) gjekk ned med 3,45 kroner per kg. Arbeidsinnsatsen var omtrent uendra og på 1,8 årverk i 2018. Nettoinvesteringa var låg i 2017 og i 2018 vart nettoinvesteringane meir enn dobla til 211 500 kroner.

Bruka med kombinert mjølkeproduksjon og sauehald i Agder og Rogaland utanom Jæren oppnådde ei jordbruksinntekt på 334 100 kroner i 2018, det er 82 500 kroner (33 prosent) meir enn i 2018. Bruka med mjølk og sau hadde 22,7 årskyr og produserte 8 100 kg mjølk per årsku i 2018. Dette ga ein auke i mjølkeytinga på 6 prosent samanlikna med året før. Det vart også omsett 16 prosent meir mjølk i 2018, 166 400 liter. Tal vinterfôra sauer gjekk ned med 8 prosent til 143, medan omsett lammekjøtt var på omtrent same nivå som året før, på 3,4 tonn.

Prisen på lammekjøtt gjekk ned med 1,77 kroner per kg og prisen på storfeslakt (okse og kvige) gjekk ned med 4,14 kroner per kg. Inntektene frå sal av storfekjøtt var omtrent uendra i 2018. Mjølkeprisen gjekk ned med 0,03 kroner per liter. Stor auke i produksjon av mjølk gav ein auke i husdyrinntektene sjølv om inntektene frå sauehaldet gjekk ned. Auka tilskot var også med på å gi ein auke i jordbruksinntekta i 2018.

Arbeidsinnsatsen var omtrent uendra på 1,9 årsverk i 2018.

I 2018 låg nettoinvesteringane på 108 100 kroner.

Jordbruksinntekta for bruk med einssidig sauehald i Agder og Rogaland andre bygder er framleis svært låg sjølv etter ei dobling frå 2017, til 172 693 kroner per årsverk i 2018. Produksjonsinntektene gjekk i alt opp med 24 prosent frå 2017 til 2018, trass i prisfall på sau- og lammekjøtt og lågare produksjon.

Tal vinterfôra sauer gjekk ned med 23 prosent frå 2017 til 2018 til 150,3 vinterfôra suer. I tillegg gjekk omsett sau- og lammekjøtt ned med 8 prosent. I alt vart det produsert 4,5 tonn sau- og lammekjøtt. Grunna overproduksjon fall gjennomsnittleg oppnådd pris for sau- og lammekjøtt til produsent markant i 2017, og i 2018 fall prisane meir, med høvesvis 4 og 18 prosent til 47,94 kroner per kg og 10,13 kroner per kg. Dei variable kostnadene auka med 19 prosent, medan dei faste kostnadene inkl. avskrivningar auka med 7 prosent.

Nettoinvesteringa var negativ for desse bruka i 2018, noko som inneber at produksjonsapparatet ikkje vert fornya i takt med slitasjen.

Driftsoverskotet frå jordbruket utgjorde 41 prosent av familiens samla inntekter i gjennomsnitt for alle bruka frå Agder og Rogaland andre bygder, ein oppgang på 1 prosentpoeng frå 2017. Tilleggsnæringar utgjorde 7 prosent, og lønsinntekt utgjorde 41 prosent av familiens samla inntekter. Resten av inntekta er skogbruk, anna næringsinntekt utanom bruket, pensjonar og kapitalinntekter.

Samla gjeld auka med 2 prosent frå 2017 til 2018, til 4,2 millionar kroner i Agder og Rogaland andre bygder. Rentekostnadene auka med 4 prosent til 124 000 kroner.

Tek ein omsyn til inntektsverknad av jordbruksfrådraget, vert den skattekorrigerte jordbruksinntekta for bruka frå dei andre bygdene i Rogaland og Agder 328 500 kroner per årsverk. Inntektsverknaden av jordbruksfrådraget utgjorde 31 000 kroner per årsverk.

Jordbruksinntekt er definert som løn til alt arbeid og rente på egenkapitalen per årsverk, og varierer mellom ulike produksjonar og storleik på bruken.

Skattefordel for bønder er skattelette i form av eit ekstra jordbruksfrådrag i allmenn inntekt. Det blir rekna ein inntektsverknad av skatteletten tilsvarande den inntekta ein må ha for å oppnå same kjøpekraft som skatteletten genererer.

Nettoinvestering er nyanlegg minus avskrivningar, fråsal og investeringstilskot.

Driftsgranskingane i jord- og skogbruk er basert på eit tilfeldig utval av bruk frå heile landet. I 2018 var det i alt 916 bruk med i driftsgranskingane. Bruken frå Rogaland og Agder vert delte inn i to regionar, «Jæren» og «Agder og Rogaland andre bygder». Årsaka er at Jæren har betre grunnlag for jordbruksproduksjon enn resten av Rogaland og Agder. I alt var det med 65 bruk frå Jæren og 92 bruk frå resten av Rogaland og Agder-fylka. Utvalet av bruk som deltek, skal vere representativt for regionen.

Alle dei presenterte resultatane er gjennomsnittstal frå større grupper av bruk. Mindre grupper er ikkje presenterte, men er med i gjennomsnittstala. Det er stor spreiding i materialet, noko som ikkje kjem fram her. Gjennomsnittstala for dei 157 bruken i Agder og Rogaland gjev likevel ein god peikepinn på korleis den økonomiske utviklinga for jordbruket har vore.

Samla oversikt for 2018

	Tal bruk	Innmarksareal	Driftsoverskot per bruk		Jordbruksinntekt per årsverk		Skattekorrigert vederlag per årsverk	
			2017	2018	2017	2018	2017	2018
Rogal./Agder, alle	157	364	464 700	422 900	310 700	285 800	338 700	315 700
Jæren, alle	65	360	598 500	427 800	368 600	270 800	396 600	299 400
200-300 daa	14	255	558 600	412 200	352 700	281 000	387 300	311 500
300-500 daa	20	385	511 600	332 000	284 000	184 100	310 000	211 000
> 500 daa	14	742	1 027 900	615 800	479 100	276 900	502 200	300 500
Mjølkk	19	328	594 500	454 100	328 800	264 700	357 700	295 800
Mjølkk/gris	13	509	1 310 800	719 200	603 600	335 500	629 400	360 900
Agder og Rogaland andre bygder, alle	92	366	374 700	419 500	269 300	297 700	297 200	328 700
100-200 daa	16	163	160 900	184 400	155 100	187 200	194 400	227 800
200-300 daa	22	254	263 600	281 300	196 900	214 000	226 900	244 200
300-500 daa	26	377	375 300	425 600	271 400	293 500	299 200	328 200
> 500 daa	23	672	642 100	725 700	329 100	371 000	352 300	398 500
Mjølkk	30	401	520 200	483 600	330 300	307 400	363 100	340 400
Mjølkk/sau	10	494	430 000	591 000	251 600	334 100	280 400	365 000
Sau	18	268	50 200	145 800	86 200	172 700	116 800	205 000

Alle beløpa i tabellen er oppgjevne i nominelle kroner.

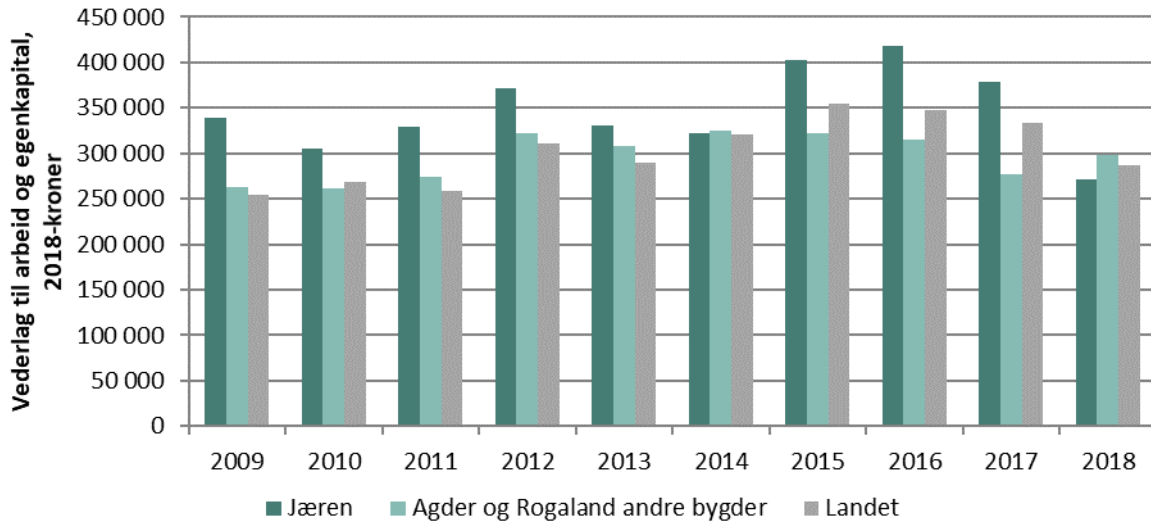
Jordbruksinntekt per. årsverk er definert som løn til alt arbeid og rente på egenkapitalen

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timar i perioden 2009–2018, i 2018-kroner

For fleire opplysningar, kontakt NIBIO Bergen ved:

Rådgjevar Signe Kårstad, 997 60 083,
eller rådgjevar Marius Berger, 941 49 336

E-post: bergen@nibio.no

Internett: www.nibio.no